

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 1 mars 1946 kl. 2 em.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion angående ändring av tryckfrihetsförordningens bestämmelser om jurymannalistans sammansättning.

Uti en inom andra kammaren väckt, till konstitutionsutskottet hänvisad motion, nr 1, av herrar *Johansson* i Stockholm och *Holmberg* föreslås, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag angående sådan ändring av tryckfrihetsförordningen att jurymannalistans sammansättning avgöres genom proportionella val i kommunala representationer».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt tryckfrihetsförordningen § 5 mom. 5 utses vid rådhusrätt, som har att upptaga mål rörande missbruk av tryckfriheten, av rätten för en tid av tre år i Stockholm åttio, i Göteborg sextio och å annan ort fyrtio personer, vilka uppföras å en jurymannalista, från vilken av rätten genom lottning uttagas jurymän för tjänstgöring i dylika mål. Bestämmelserna om jurykårer tillkommo vid 1937 års ombildning av tryckfrihetsprocessen.

Tidigare gällande stadganden av år 1815 om sättet för utseende av tryckfrihetsjury inneburo, att parterna och domstolen tillsammans direkt valde jurys ledamöter. Vid olika tillfällen under adertonhundratalets senare hälft framfördes förslag om tillskapande av jurykårer antingen genom lottning bland samtliga politiskt röstberättigade inom valkrets eller län, genom val i samband med valen till riksdagens andra kammare eller genom val av landsting eller stadsfullmäktige i städer, som icke deltog i landsting. I 1912 års betänkande med förslag till tryckfrihetsförordning föreslogs att rätten i stad ensamt skulle utse jurykår, ur vilken genom lottning jury för varje fall skulle bildas. Förslaget blev icke lagt till grund för proposition till riksdagen. Sedan 1933 års riksdag i skrivelse (nr 253) till Kungl. Maj:t hemställt om upptagande av frågan angående en revision av tryckfrihetsprocessen framförde de tillkallade sakkunniga i sitt betänkande (SOU 1934: 54) förslag om de kommunala korporationernas medverkan vid utseendet av de tilltänkta jurykårer, varvid rätten tillsammans med landsting eller stadsfullmäktige skulle utvälja ledamöterna i dessa. De sakkunnigas förslag rönt i vad avsåg de kommunala organens medverkan stark kritik. Bland andra betonade justiekanslersämbetet, justitieombudsmannen samt pressorganisationerna den fara, som härvidlag kunde uppkomma för kårens politisering genom partiernas inflytande. Svea hovrätt anförde i sitt remissyttrande, att den föreslagna metoden för jurykårens tillsättning vore synnerligen olycklig och i hög grad ägnad att äventyra tilltron till rättsskipningens oväld. I Kungl. Maj:ts proposition (nr 235) i ämnet till 1936 års riksdag anslöt sig föredragande departementschefen till kritiken av de sakkunnigas förslag samt förordade att rät-

ten ensamt skulle utse jurykår. Förslag i nu förevarande avseende antogs som vilande vid 1936 års riksdag samt genomfördes slutgiltigt påföljande år, då alltså nu gällande ovan angivna bestämmelser tillkommo.

Spörsmålet rörande en översyn av tryckfrihetsförordningen upptogs av 1944 års riksdag, som i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 291) hemställde om en allsidig utredning angående revision av tryckfrihetslagstiftningen och därmed sammanhängande ämnen. I anledning härav tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1944 de s. k. 1944 års tryckfrihetskunniga. Vid meddelandet av direktiven för utredningen anförde departementschefen bland annat:

Bland ämnen, som kräva uppmärksamhet, vill jag först framhålla de rörande tryckfrihetsprocessen och juryinstitutionen gällande reglerna, sådana dessa utformades vid 1937 års reform. De förändringar i bestämmelserna för juryns sammansättning, som då genomfördes, avsågo icke minst att skapa bättre förutsättningar än tidigare för ett av obehöriga hänsyn ostört avgörande. Från flera håll har uttalats, att detta syfte icke uppnåtts. Man har påtalat en viss godtycklighet i juryavgörandena, därvid bl. a. gjorts gällande, att juryn icke kommit att lämna effektivt skydd för minoritetens kritikkraft eller för den enskilde mot otillbörliga angrepp från pressens sida. Den ringa kontakten mellan juryn och domstolen har vidare betecknats såsom en brist.

Uppenbarligen är det av största vikt att lekmannarepresentationen organiseras på ett tillfredsställande sätt. Då vägande anmärkningar obestriddligen kunna riktas mot det bestående jurysystemet, böra lämpliga åtgärder övervägas för att vinna en bättre ordning. Huruvida man därvidlag bör införa ett system med lekmän som meddomare eller närmast eftersträva en partiell reform på juryinstitutionens grund vill jag lämna öppet. Om det skulle anses lämpligast att bibehålla juryn, synas reglerna för dess sammansättning böra jämkas i sådan riktning, att juryn i sin helhet kommer att utgöras av personer, vilka icke alltför sällan deltaga i rättsskipningen och stå fullt självständiga gentemot parterna i de enskilda målen.

Med hänsyn till att den pågående tryckfrihetsutredningen sålunda omfattar spörsmålet rörande jurykårens bildande och då utskottet inhämtat att den av motionärerna därom väckta frågan är föremål för de sakkunnigas uppmärksamhet, saknar utskottet anledning tillstyrka skrivelse till Kungl. Maj:t i ämnet. Utskottet hemställer alltså,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 mars 1946.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande: herrar *Hallén, Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson, Källman, Herlitz, Elmgren, Björck, John Gustavson*, John Sandberg*, Söderdahl, Uhlén*, Pettersson i Norregård*, Nolin*, Kyling*, Spångberg, Jonsson i Haverö*, Johnson i Stockholm*, Dickson, fru Björck* och herr *Gustafsson* i Bogla.

* Ej närvarande vid justeringen.